

УДК 339.1-051

JEL B22, B26, C80

DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2026-13-32>**Яценко О.М.**

кандидат економічних наук,
старший менеджер із допоміжної діяльності у
сфері фінансів та питань контролінгу,
ТОВ «СИНГЕНТА»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0388-728X>

Oleksandr Iatsenko
LLC "SYNGENTA"

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МІЖНАРОДНОГО АГРОТРЕЙДИНГУ

STRATEGIC DIRECTIONS FOR IMPROVING INTERNATIONAL AGRICULTURAL TRADING

Анотація. У статті досліджено сучасні тенденції та стратегічні напрями вдосконалення міжнародного агротрейдингу в умовах глобальних трансформацій. Встановлено, що динамічне зростання обсягів міжнародної торгівлі аграрною продукцією супроводжується структурними змінами, зокрема підвищенням ролі країн, що розвиваються, та зростанням сегмента продукції з високою доданою вартістю. Проаналізовано наукові підходи до оцінки ефективності міжнародного агротрейдингу та визначено ключові фактори, що впливають на конкурентоспроможність агропродовольчих компаній на зовнішніх ринках. Обґрунтовано, що інтернаціоналізація діяльності аграрних підприємств, попри потенційні переваги, пов'язана з підвищеними ризиками, зростанням витрат і ускладненням управлінських процесів. У результаті дослідження запропоновано стратегічну архітектуру міжнародного агротрейдингу та виокремлено чотири ключові напрями його вдосконалення. Доведено, що реалізація запропонованих стратегічних напрямів потребує комплексного підходу, який включає розвиток цифрової інфраструктури, удосконалення нормативно-правової бази, інвестиції в логістику та формування ефективних механізмів управління ризиками. Наголошено на необхідності трансформації структури аграрного експорту України у напрямі збільшення частки продукції з високою доданою вартістю.

Ключові слова: агротрейдинг, глобальні ринки сільгосппродукції, міжнародний агротрейдинг, ефективність, стратегія.

Abstract. Introduction. The article examines current trends and strategic directions for improving international agricultural trading in the context of global transformations. It is established that the dynamic growth of international trade in agricultural products is accompanied by structural changes, in particular, an increase in the role of developing countries and the growth of high-value product segments. **Purpose.** The article analyzes scientific approaches to assessing the effectiveness of international agricultural trade and identifies key factors affecting the competitiveness of agri-food companies in foreign markets. **Methods.** It is substantiated that the internationalization of agricultural enterprises, despite potential advantages, is associated with increased risks, higher costs, and greater complexity in management processes. The main challenges to the development of international agricultural trade are identified, including volatility in world prices, shifting demand geography, climate change, logistical constraints, and geopolitical instability. Particular attention is paid to the impact of these factors on Ukraine's agricultural sector, which is largely dependent on external markets and the global environment. **Results.** As a result of the study, a strategic architecture for international agricultural trade was proposed, and four key areas for improvement were identified. The first area involves the digitalization of agricultural trade processes through the implementation of modern technologies. The second area is the optimization of supply chains and the development of logistics infrastructure. The third strategic area concerns the development of risk management tools, particularly the use of derivatives, agricultural insurance, and hedging mechanisms to minimize price and production risks. The fourth area involves improving the regulatory environment, harmonizing standards with international market requirements, and adapting to EU norms, which opens new opportunities for exports. **Conclusion.** It is proven that implementing the proposed strategic directions requires a comprehensive approach that includes developing digital infrastructure, improving the regulatory framework, investing in logistics, and establishing effective risk management mechanisms. The need to transform the structure of Ukrainian agricultural exports to increase the share of high-value products is emphasized. It is determined that increasing Ukraine's competitiveness in world agricultural markets is possible only under the condition of systematic modernization of agricultural trade, coordination of actions among the state, business, and scientific environment, and adaptation to long-term global challenges.

Keywords: agro-trading, global agricultural markets, international agro-trading, efficiency, strategy.

Постановка проблеми. З кожним роком різноманітні аспекти виробництва та розподілу аграрної продукції набувають все більшої актуальності на тлі зростання кількості населення, змін в раціонах харчування та загальної нестабільності глобального середовища. Як доводять китайські дослідники, швидке

зростання попиту не лише призводить до постійної еволюції дисбалансу між попитом і пропозицією у глобальних та регіональних продовольчих системах, а й створює більші виклики для глобального сталого розвитку через незв'язаний характер її просторового розподілу [1].

Міжнародний агротрейдинг є одним із ключових сегментів глобальної торгівлі, який суттєво впливає на продовольчу безпеку країн, забезпечення їх населення продуктами харчування та формування валютних надходжень. За даними Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО), обсяги світової торгівлі аграрною продукцією перевищили 1,9 трлн доларів США у 2023 році, що свідчить про зростаючу інтеграцію аграрних ринків та підвищення їх взаємозалежності [2].

За даними Food and Agriculture Organization of the United Nations за період 2000-2022 років обсяг торгівлі продовольством в світі зріс більш ніж удвічі [3]. Це зростання ілюструє той факт, що все більше країн мають торговельні відносини в продовольчій сфері, причому країни, що розвиваються, стають важливими гравцями, а країни з низьким рівнем доходу краще інтегровані у світові продовольчі ринки. Безсумнівно, активізація торгівлі продовольством в глобалізованому світі впливає на наявність, цінову доступність та різноманітність продуктів харчування на внутрішніх ринках і має важливі наслідки для населення кожної країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження міжнародного агротрейдингу знаходиться в сфері наукових інтересів, як українських, так і зарубіжних вчених. У працях українських дослідників значна увага приділяється теоретичним засадам та структурним особливостям міжнародної торгівлі агропродовольчою продукцією. Зокрема, дослідження Н. Кривенко, С. Радзівської та І. Ус [4] присвячені структурним трансформаціям у сільськогосподарському виробництві України в контексті інтеграції у глобальні ринки.

Українські дослідники [5, 6, 7, 8] з різних точок зору досліджують вплив експортно-імпорتنих операцій на ефективність функціонування національного та глобального агропродовольчого ринку.

Зокрема дослідження Степаненко С., Ларіна Т., Непран А. [5] ставлять під сумнів ефективність сучасної державної стратегії України, яка орієнтована на зростання обсягів експорту як основного механізму розвитку аграрного сектору і наголошують на необхідності перегляду пріоритетів національної зовнішньоекономічної політики в сфері експорту сільськогосподарської продукції. Тому питання обґрунтування системних стратегічних напрямів розвитку міжнародного агротрейдингу набувають особливої актуальності в умовах спричинених війною логістичних, енергетичних викликів.

Метою дослідження стала систематизація стратегічних напрямів вдосконалення міжнародного агротрейдингу в Україні.

Методи дослідження. Доведено, що інтернаціоналізація сільськогосподарських підприємств, незважаючи на потенційні переваги, пов'язана зі зростанням ризиків, підвищенням витрат та ускладненням управлінських процесів. Визначено основні виклики для розвитку міжнародної торгівлі сільськогосподарською продукцією, серед яких – коливання світових цін, зміна географії попиту, кліматичні зміни, логістичні обмеження та геополітична нестабільність. Особливу увагу приділено впливу цих факторів на аграрний сектор України, який значною мірою залежить від зовнішніх ринків та глобальних умов.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна глобалізація зробила вихід на міжнародні ринки не просто можливістю, а часто необхідністю для виживання й розвитку агропродовольчих компаній. Поширена думка про те, що міжнародна експансія принесе користь бізнесу, активно підтримується політиками, медіа та бізнес-об'єднаннями. Але реальність складніша, і для багатьох компаній інтернаціоналізація залишається серйозним викликом. Вихід за межі внутрішнього ринку потребує значних початкових витрат і змушує працювати в більш складному та непередбачуваному середовищі, також додається жорсткіша конкуренція, яка нерідко призводить до зменшення прибутковості на нових ринках.

Дослідники Schiefer, J. and Hartmann, M. [9] проаналізували зв'язок між інтернаціоналізацією та ефективністю, використовуючи дані мікрорівня з агропродовольчого сектору. В результаті вони визначили фактори, які пояснюють, чому конкретна фірма є більш (або менш) успішною, ніж її конкуренти, зокрема, вони встановили позитивний взаємозв'язок між експортним статусом та ефективністю (ROS – рентабельність продажів та ROA – рентабельність активів). Але, через досить обмежену базу дослідження їх результати не можна еstrapолувати на всю галузь чи країну.

На думку іспанських дослідників [10], характеристики агропродовольчого бізнесу явно відрізняються від характеристик інших секторів, саме тому необхідно ретельно аналізувати вплив на результати діяльності компанії вищого ступеня інтернаціоналізації або вплив інших факторів.

Сучасний глобальний аграрний ринок перебуває в стані системної трансформації під впливом комплексу взаємопов'язаних факторів. Насамперед, це кон'юнктура волатильності, адже ціни на основні аграрні товари демонструють підвищену мінливість, обумовлену змінами кліматичних умов, геополітичною нестабільністю та коливаннями попиту з боку ключових імпортерів. З іншого боку, це зміна географії торговельних потоків внаслідок зростання ролі азійських ринків, насамперед Китаю та Індії, як основних центрів споживання продовольства. Все це в результаті перерозподіляє глобальні торговельні маршрути.

У 2025 році світова торгівля товарами та комерційними послугами, за даними Світової організації торгівлі, зросла на 7% до 34,65 трильйона доларів США, порівняно з 4% зростанням у 2024 році. Торгівля товарами зросла на 6%, тоді як послуги зростали швидшими темпами – на 8%. Частка послуг у світовій торгівлі досягла 27,6%, що є найвищим показником з 2005 року, що відображає постійну стійкість та зростання ролі послуг у світовій торгівлі. [11].

Ринок аграрної продукції в Україні також суттєво залежить від глобальних факторів. Таких як:

- Кліматичні зміни. Зміни погодних умов у різних регіонах світу впливатимуть на рівень врожайності, що своєю чергою визначатиме ситуацію з пропозицією на світовому ринку і позначатиметься на попиті та цінах на українське зерно, яке є стратегічним товаром для українського експорту [28].

- Зростання чисельності населення. Очікуване збільшення населення планети приблизно до 8,5 мільярда осіб підсилуватиме потребу в продоволь-

стві, зокрема в зернових культурах, що стимулюватиме глобальний попит.

• Геополітичні чинники. Військові конфлікти, санкційна політика та торговельні протистояння можуть ускладнювати експортні можливості України і впливати на стабільність зовнішніх поставок.

За даними СОТ, частка аграрної продукції у загальному обсязі світового товарного експорту стабілізувалася на рівні 10–12%, проте її абсолютний обсяг продовжує зростати. Особливо динамічним є сегмент переробленої аграрної продукції, де додана вартість значно вища, ніж у первинній сировині, що свідчить про поступову трансформацію торговельної структури від сировинного до переробного агроекспорту [2].

Відповідно, всі ці фактори формують середовище розвитку міжнародного агротрейдингу. На основі проведеного теоретичного аналізу та огляду літературних джерел нами запропоновано стратегічну архітектуру міжнародного агротрейдингу та виділено чотири ключові стратегічні напрями вдосконалення міжнародного агротрейдингу (рис. 1).

Перший напрям – це продовження цифровізації агроторговельних процесів. Впровадження технологій блокчейну, Інтернету речей (IoT) та штучного інтелекту трансформує операційну модель агротрейдингу.

Tsan M. et al. встановили, що цифровізація дає змогу скоротити транзакційні витрати в агроланцюгах

постачання на 10–30%, підвищити прозорість та відстежуваність товарних потоків, а також мінімізувати ризики шахрайства [12]. В Україні і загалом в світі, потенціал цифрової трансформації аграрного сектору значно ширший, ніж просто розвиток базової інфраструктури. Він охоплює питання якості даних, права власності на них і захисту конфіденційності, забезпечення сумісності систем, підвищення рівня навичок, використання моделей, цифрових платформ, хмарних технологій та обробки інформації [13].

Для того, щоб ця трансформація відбувалася ефективно й узгоджено, ключову роль має відігравати держава. Важливо активно підтримувати створення надійної системи управління даними в аграрній сфері: спростувати доступ до вже наявних сільськогосподарських даних, розвивати електронні державні сервіси та інвестувати в технології збору даних, які відповідають реальним потребам і цілям галузі.

Другий напрям – оптимізація ланцюгів постачання та логістичної інфраструктури. Ефективний агротрейдинг неможливий без розвинутої логістичної системи, що включає портову інфраструктуру, залізничні та автомобільні транспортні мережі, елеваторні потужності. Унаслідок російського вторгнення аграрна галузь України зазнала серйозних труднощів. Водночас запроваджені ЄС тимчасові торговельні преференції допомогли підтримати стабільність експорту сільськогосподарської

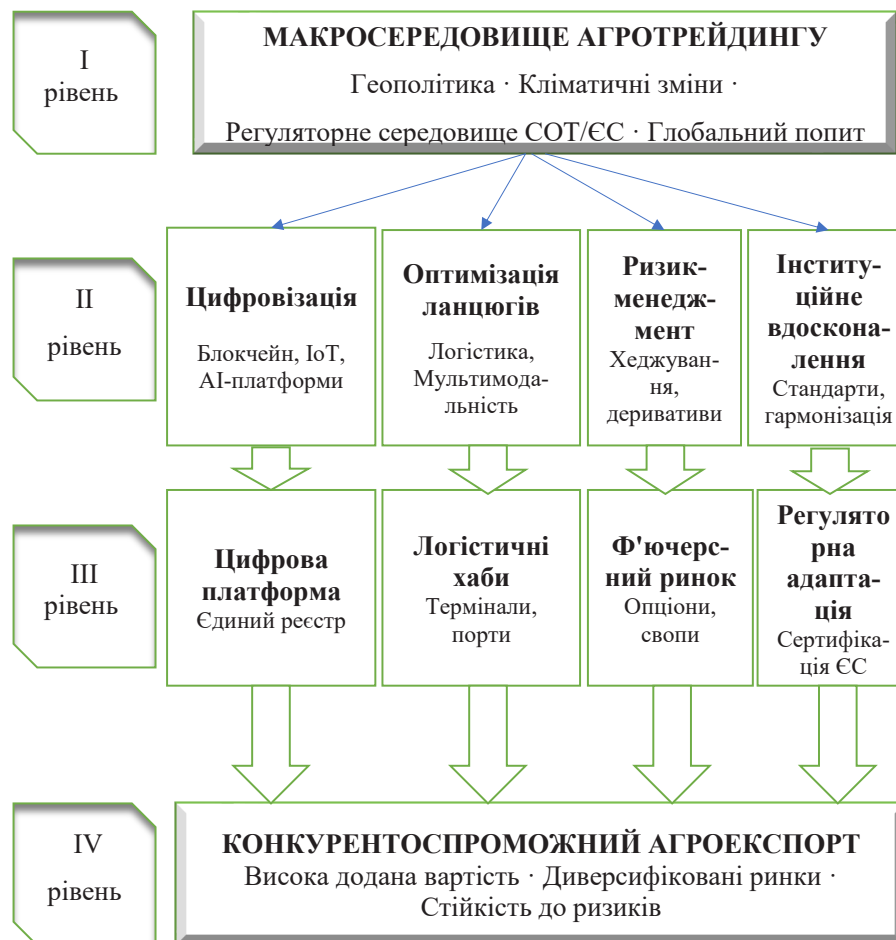

Рис. 1. Стратегічна архітектура міжнародного агротрейдингу

Джерело: запропоновано автором

продукції. У 2022 році його обсяг досяг 23,6 млрд доларів, з яких 13,1 млрд доларів (55,5%) припало на країни ЄС – це найвищий показник за весь час.

Як і раніше, основу поставок до Євросоюзу становили зернові, рослинні олії та жири, олійні культури, а також побічні продукти та відходи харчової промисловості. Внаслідок змін у логістиці серед ключових імпортерів української агропродукції опинилися Польща, Румунія та Іспанія. [14]. Оптимізація ланцюгів постачання вимагає диверсифікації маршрутів, розвитку мультимодальних транспортних рішень та формування регіональних логістичних хабів.

Третій напрям полягає у розвитку інструментів ризик-менеджменту. Волатильність аграрних ринків робить управління ціновими та операційними ризиками критичним елементом конкурентоспроможності агротрейдерів. Ще на початку 21 століття вчені Інституту аграрної економіки НААН України обґрунтували необхідність розширення використання товарних деривативів, передусім ф'ючерсних та опціонних контрактів, як базових інструментів хеджування [15–25]. Поряд з цим перспективним є розвиток ринку аграрного страхування, впровадження індексних страхових продуктів та кліматичних деривативів, які дозволяють мінімізувати втрати від несприятливих погодних умов.

І четвертий напрям полягає в інституційному вдосконаленні регуляторного середовища. Для України інтеграція у систему регуляторних стандартів ЄС та адаптація до вимог глобальних сертифікаційних систем відкриває значні можливості для нарощування експорту на преміальні ринки.

Реалізація визначених стратегічних напрямів потребує відповідного інструментарію та механізмів. У сфері цифровізації пропонується: по-перше, створення національної агроторговельної платформи на основі блокчейн-технологій із забезпеченням взаємодії з міжнародними торговельними системами; по-друге, розбудова системи електронної сертифікації аграрної продукції, сумісної з вимогами ЄС та основних партнерів; по-третє, впровадження предиктивної аналітики для прогнозування кон'юнктури ринків та оптимізації торговельних стратегій.

У сфері оптимізації ланцюгів постачання ключовими інструментами є: розвиток мережі сертифікованих зернових терміналів та елеваторних комплексів; впровадження системи управління якістю від поля до порту; формування стратегічних альянсів з міжнародними логістичними операторами для забезпечення гарантованого доступу до морських перевезень. Gereffi G. та Fernandez-Stark K. підкреслюють, що ефективне позиціонування у глобальних ланцюгах

доданої вартості вимагає не лише операційної ефективності, але й стратегічного управління відносинами із ключовими партнерами [26].

Щодо ризик-менеджменту, пропонується запровадити обов'язкове хеджування частини контрактних обсягів для системоутворюючих агроекспортерів, розвивати внутрішній ф'ючерсний ринок на базі товарних бірж, формувати культуру фінансового ризик-менеджменту серед агровиробників. В сучасному глобалізованому світі вже не потребує доведення той факт, що зниження торговельних ризиків є необхідною умовою для розвитку спеціалізації та нарощування обсягів зовнішньої торгівлі.

Висновки. Проведений аналіз свідчить, що реалізація стратегічних напрямів вдосконалення міжнародного агротрейдингу потребує скоординованих зусиль держави, бізнесу та наукового середовища. Порівняно з провідними агроекспортерами – Бразилією, США, Аргентиною – Україна ще має значний потенціал у сфері глибокої переробки аграрної сировини та формування власних брендів позицій на світових ринках.

Водночас необхідно враховувати зростаючий вплив кліматичних змін на агропромисловість та торгівлю. За прогнозами IPCC, до 2050 року кліматичні зміни можуть суттєво перерозподілити глобальне аграрне виробництво, що створює як ризики, так і нові можливості для агроекспортерів у різних регіонах. Адаптація агротрейдингових стратегій до кліматичної невизначеності стає невід'ємним елементом довгострокового планування.

Загалом, міжнародний агротрейдинг перебуває під впливом комплексу системних трансформацій, пов'язаних із цифровізацією, кліматичними змінами та геополітичною нестабільністю, що вимагає перегляду традиційних підходів до організації агроторговельних операцій.

Стратегічними напрямками вдосконалення є: цифровізація агроторговельних процесів; оптимізація ланцюгів постачання та логістики; розвиток інструментів ризик-менеджменту; інституційне вдосконалення регуляторного середовища. А практична реалізація цих напрямів потребує формування відповідної інфраструктури, включаючи цифрові торговельні платформи, сертифіковану логістичну мережу, ринок аграрних деривативів та сучасну систему стандартизації.

Для України нарощування конкурентоспроможності в міжнародному агротрейдингу нерозривно пов'язане з трансформацією структури експорту на користь переробленої продукції з вищою доданою вартістю, що потребує координованої державної підтримки та залучення стратегічних інвестицій в період повоєнного відродження національної агросфери.

Бібліографічний список:

1. Zhang, T., & Yang, J. Factors influencing the global agricultural trade: A network analysis. *Agricultural Economics*, 2023. No. 69 (9), pp. 343–357. DOI: <https://doi.org/10.17221/124/2023-AGRICECON>
2. Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). World Food and Agriculture – Statistical Yearbook 2024. Rome: FAO, 2024. URL: <https://www.fao.org/publications/statistical-yearbook>
3. FAO. 2024. The State of Agricultural Commodity Markets 2024 – Trade and nutrition: Policy coherence for healthy diets. Rome. DOI: <https://doi.org/10.4060/cd2144en>
4. Kryvenko, N., Radziyevska, S., & Us, I. Ukraine in the global trade of agricultural products. *Baltic Journal of Economic Studies*, 2023. No. 9 (4), pp. 148–160. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2023-9-4-148-160>
5. Степаненко С., Ларіна Т., Непран А. Цінові тренди у світовій торгівлі агропродукцією. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*, 2025. № 138 (1), pp. 94–112. DOI: [https://doi.org/10.31617/3.2025\(138\)06](https://doi.org/10.31617/3.2025(138)06)

6. Kovalenko, V., Sheludko, S., Aranchyi, V., Chumak, V., & Doroshenko, O. Export of agricultural products as a determinant of currency security of Ukrainian economy. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, 2024. no. 10 (3), pp. 56–79. DOI: <https://doi.org/10.51599/are.2024.10.03.03>
7. Вдовенко, Н., Коваль, В., & Зось-Кіор, М. Регулювання сільського розвитку для імпорто-заміщення аграрної продукції з урахуванням децентралізації та впливу міжнародної торгівлі. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*, 2023. № (3), с. 13–24. DOI: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2023-3-13-24>
8. Федуллова, І. Зовнішня торгівля України продукцією АПК. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*, 2024. № (4), с. 86–107. DOI: [https://doi.org/10.31617/3.2024\(135\)06](https://doi.org/10.31617/3.2024(135)06)
9. Schiefer, J. and Hartmann, M. Determinants of competitive advantage for German food processors. *Agribusiness*, 2008. № 24. C. 306–319. DOI: <https://doi.org/10.1002/agr.20168>
10. Serrano, R., Fernández-Olmos, M., & Pinilla, V. Internationalization and performance in agri-food firms. *Spanish Journal of Agricultural Research*, 2018. № 16 (2), e0107. DOI: <https://doi.org/10.5424/sjar/2018162-12206>
11. World Trade Organization (WTO). World Trade Statistical: Key insights and trends in 2025. 2025. URL: <https://www.wto.org/statistics>
12. Tsan M., Totapally S., Hailu M., Addom B. K. The Digitalization of African Agriculture Report, 2018–2019. Wageningen: СТА. 2019. URL: <https://cgspace.cgiar.org/handle/10568/101498>.
13. Негрей, М. В. Цифрова трансформація аграрного сектору: перспективи, виклики та рішення. *Наукові записки НАУКМА. Економічні науки*, 2023. № 8 (1), с. 94–100. DOI: <https://doi.org/10.18523/2519-4739.2023.8.1.94-100>
14. Bondarenko, S., Nikishyna, O., Zerkina, O., & Shaposhnikov, V. Transformation of Ukrainian agricultural exports in the context of russian military aggression: structural changes, adaptive mechanisms and global implications. *Social Development and Security*, 2024. No. 14 (3), pp. 116–142. DOI: <https://doi.org/10.33445/sds.2024.14.3.9>
15. Ціни, витрати, прибутки агровиробництва та інфраструктура продовольчих ринків України / О. М. Шпичак та ін.; ред. О. М. Шпичак. Київ, 2000. 585 с.
16. Mykhailova M., Yatsenko O., Zavadzka Y., Afanasieva O., Haas R. The War in Ukraine and its Impact on Global Agricultural Trade (Auswirkungen des Ukrainekriegs auf den globalen Agrarhandel). *Die Bodenkultur: Journal of Land Management, Food and Environment*. 2023. Volume 74, Issue 2, 91–105. DOI: <https://doi.org/10.2478/boku-2023-0008>
17. Yatsenko, O., & Sysoieva, A. Information systems as a driver of international trade development and value chain formation in conditions of global instability. *Finance of Ukraine*, 2025. No. (11), pp. 31–45. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2025.11.031>
18. Reznikova, N., Bulatova, O., Yatsenko, O., & Ivashchenko, O. Fiscal instruments of regulatory competition in the face of challenges to macroeconomic stability during a pandemic COVID-19. *Economics of Development*, 2022. No. 21 (2), pp. 35–41. DOI: [https://doi.org/10.57111/econ.21\(2\).2022.35-41](https://doi.org/10.57111/econ.21(2).2022.35-41)
19. Яценко, О., & Яценко, О. Глобальні тригери та імперативи формування циркулярних ланцюгів доданої вартості для зростання стійкості національної економіки в умовах євроінтеграції. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 2025. № 342 (3(1)), с. 455–462. DOI: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-342-3\(1\)-66](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-342-3(1)-66)
20. Hrynychak N., Yatsenko O., Bulatova O., Ptashchenko O. Problems relating to the statistical research of the national market of logistics services in war conditions. *Statistics in Transition new series*, vol. 24, 2023, 1, pages: 13–28. (Published online: 24 February 2023). DOI: <https://doi.org/10.59170/stattrans-2023-002>
21. Shlapak A., Yatsenko O., Ivashchenko O., Zarytska N., Osadchuk V. Digital transformation of international trade in the context of global competition: technological innovations and investment priorities. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2023. No. 6 (53), pp. 334–347. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.53.2023.4241>
22. Zavadzka, Y., Shlapak, A., Yatsenko, O., Iatsenko, O., Mykhailova, M., & Dluhopolskyi, O. Sustainable and Resilient International Agricultural Trade: Global Uncertainty and Regional Reactions. *Problemy Ekorozwoju*, 2025. No. 20 (2), pp. 101–113. DOI: <https://doi.org/10.35784/preko.7276>
23. Kudlaenko S., Yatsenko O., Lunova T., Iatsenko O., Sharuk T., Dendeberia D. Strategic management and improvement of national export support and promotion systems to ensure sustainable development. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2025. No. 4 (63), pp. 280–295. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.4.63.2025.4811>
24. Яценко О.М., Яценко О.М., Яремко К.А. Конкурентне середовище та лідерство аготрейдерів на глобальному ринку зерна. *Збірник наукових праць «Вчені записки»*. 2025. № 41 (4). С. 408–426. DOI: http://doi.org/10.33111/vz_kneu.41.25.04.29.203.209
25. Яценко О., Яценко О.М., Дендеберя Д.О. Стратегування поведінки експортерів на цільових світових ринках. *Вчені записки*. 2024. № 37 (4). С. 208–221. DOI: http://doi.org/10.33111/vz_kneu.37.24.04.19.131.137
26. Gereffi G., Fernandez-Stark K. *Global Value Chain Analysis: A Primer*. 2nd ed. Durham: Duke CGGC. 2016. URL: <https://gvcc.duke.edu/cggclisting/global-value-chain-analysis-a-primer-2nd-edition>.
27. IPCC. *Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability*. Contribution of Working Group II to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. Cambridge: Cambridge University Press. 2022. DOI: <https://doi.org/10.1017/9781009325844>
28. Закупівельні ціни на зерно в Україні. URL: <https://ukragroconsult.com/grain-prices/>

References:

1. Zhang, T., & Yang, J. (2023). Factors influencing the global agricultural trade: A network analysis. *Agricultural Economics*, no. 69 (9), pp. 343–357. DOI: <https://doi.org/10.17221/124/2023-AGRICECON>
2. Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). (2024). *World Food and Agriculture – Statistical Yearbook 2024*. Rome: FAO. Available at: <https://www.fao.org/publications/statistical-yearbook>
3. FAO. 2024. *The State of Agricultural Commodity Markets 2024 – Trade and nutrition: Policy coherence for healthy diets*. Rome. DOI: <https://doi.org/10.4060/cd2144en>
4. Kryvenko, N., Radziyevska, S., & Us, I. (2023). Ukraine in the global trade of agricultural products. *Baltic Journal of Economic Studies*, no. 9 (4), pp. 148–160. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2023-9-4-148-160>
5. Stepanenko C., Larina T., & Nepran A. (2025). Price trends in world agricultural trade. *Foreign trade: economics, finance, law*, no. 138 (1), pp. 94–112. DOI: [https://doi.org/10.31617/3.2025\(138\)06](https://doi.org/10.31617/3.2025(138)06)

6. Kovalenko, V., Sheludko, S., Aranchyi, V., Chumak, V., & Doroshenko, O. (2024). Export of agricultural products as a determinant of currency security of Ukrainian economy. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, no. 10 (3), pp. 56–79. DOI: <https://doi.org/10.51599/are.2024.10.03.03>
7. Vdovenko, N., Koval, V., & Zos-Kior, M. (2023). Regulation of rural development for import substitution of agricultural products taking into account decentralization and influence of international trade. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*, no. (3), pp. 13–24. DOI: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2023-3-13-24>
8. Fedulova, I. (2024). Foreign trade of Ukraine in agricultural products. *Foreign trade: economics, finance, law*, no. (4), pp. 86–107. DOI: [https://doi.org/10.31617/3.2024\(135\)06](https://doi.org/10.31617/3.2024(135)06)
9. Schiefer, J. and Hartmann, M. (2008). Determinants of competitive advantage for German food processors. *Agribusiness*, no. 24, pp. 306–319. DOI: <https://doi.org/10.1002/agr.20168>
10. Serrano, R., Fernández-Olmos, M., & Pinilla, V. (2018). Internationalization and performance in agri-food firms. *Spanish Journal of Agricultural Research*, no. 16 (2), e0107. DOI: <https://doi.org/10.5424/sjar/2018162-12206>
11. World Trade Organization (WTO). (2025). World Trade Statistical: Key insights and trends in 2025. Available at: <https://www.wto.org/statistics>
12. Tsan M., Totapally S., Hailu M., Addom B. K. (2019). The Digitalization of African Agriculture Report, 2018–2019. Wageningen: CTA. Available at: <https://cgspace.cgiar.org/handle/10568/101498>.
13. Nehrei, M. V. (2023). Tsyfrova transformatsiia aharnoho sektoru: perspektyvy, vyklyky ta rishennia. *Naukovi zapysky NaUKMA. Ekonomichni nauky*, no. 8 (1), pp. 94–100. DOI: <https://doi.org/10.18523/2519-4739.2023.8.1.94-100>
14. Bondarenko, S., Nikishyna, O., Zerkina, O., & Shaposhnikov, V. (2024). Transformation of Ukrainian agricultural exports in the context of Russian military aggression: structural changes, adaptive mechanisms and global implications. *Social Development and Security*, no. 14 (3), pp. 116–142. DOI: <https://doi.org/10.33445/sds.2024.14.3.9>
15. Shpychak O. M. ta in. (2000) Tsiny, vytraty, prybutky ahrovyrobnytstva ta infrastruktura prodovolchkyh rynkiv Ukrainy / red. O. M. Shpychak. Kyiv, 585 s.
16. Mykhailova M., Yatsenko O., Zavadska Y., Afanasieva O., Haas R. (2023). The War in Ukraine and its Impact on Global Agricultural Trade (Auswirkungen des Ukrainekriegs auf den globalen Agrarhandel). *Die Bodenkultur: Journal of Land Management, Food and Environment*. Volume 74, Issue 2, pp. 91–105. DOI: <https://doi.org/10.2478/boku-2023-0008>
17. Yatsenko, O., & Sysoieva, A. (2025). Information systems as a driver of international trade development and value chain formation in conditions of global instability. *Finance of Ukraine*, no. (11), pp. 31–45. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2025.11.031>
18. Reznikova, N., Bulatova, O., Yatsenko, O., & Ivashchenko, O. (2022). Fiscal instruments of regulatory competition in the face of challenges to macroeconomic stability during a pandemic COVID-19. *Economics of Development*, no. 21 (2), pp. 35–41. DOI: [https://doi.org/10.57111/econ.21\(2\).2022.35-41](https://doi.org/10.57111/econ.21(2).2022.35-41)
19. Iatsenko, O., & Yatsenko, O. (2025). Hlobalni tryhery ta imperatyvy formuvannia tsyrkuliarnykh lantsiuhiv dodanoi vartosti dlia zrostannia stiikosti natsionalnoi ekonomiky v umovakh yevrointehratsii. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, no. 342 (3(1)), pp. 455–462. DOI: [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-342-3\(1\)-66](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-342-3(1)-66)
20. Hrynychak N., Yatsenko O., Bulatova O., Ptashchenko O. (2023) Problems relating to the statistical research of the national market of logistics services in war conditions. *Statistics in Transition new series*, vol. 24, 1, pages: 13–28. (Published online: 24 February 2023). DOI: <https://doi.org/10.59170/stattrans-2023-002>
21. Shlapak A., Yatsenko O., Ivashchenko O., Zarytska N., Osadchuk V. (2023). Digital transformation of international trade in the context of global competition: technological innovations and investment priorities. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, no. 6 (53), pp. 334–347. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptop.6.53.2023.4241>
22. Zavadska, Y., Shlapak, A., Yatsenko, O., Iatsenko, O., Mykhailova, M., & Dluhopolskyi, O. (2025). Sustainable and Resilient International Agricultural Trade: Global Uncertainty and Regional Reactions. *Problemy Ekorozwoju*, no. 20 (2), pp. 101–113. DOI: <https://doi.org/10.35784/preko.7276>
23. Kudlaenko S., Yatsenko O., Lunova T., Iatsenko O., Sharuk T., Dendeberia D. (2025). Strategic management and improvement of national export support and promotion systems to ensure sustainable development. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, no. 4 (63), pp. 280–295. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptop.4.63.2025.4811>
24. Yatsenko, O., Iatsenko, O., & Yaremko, K. (2025). Competitive environment and agritraders leadership in the global grain market. *Collection of Scientific Papers "Scientific Notes"*, no. 41 (4), pp. 408–426. DOI: http://doi.org/10.33111/vz_kneu.41.25.04.29.203.20
25. Iatsenko, O., Yatsenko, O., & Dendeberia, D. (2024). Strategising the behavior of exporters in target global markets. *Collection of Scientific Papers "Scientific Notes"*, no. 37 (4), pp. 208–221. DOI: http://doi.org/10.33111/vz_kneu.37.24.04.19.131.137
26. Gereffi G., Fernandez-Stark K. (2016). *Global Value Chain Analysis: A Primer*. 2nd ed. Durham: Duke CGGC. Available at: <https://gvcc.duke.edu/cggclisting/global-value-chain-analysis-a-primer-2nd-edition>
27. IPCC. (2022). *Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability*. Contribution of Working Group II to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. Cambridge: Cambridge University Press. DOI: <https://doi.org/10.1017/9781009325844>
28. Zakupivelni tsiny na zerno v Ukraini. Available at: <https://ukragroconsult.com/grain-prices/>

Дата надходження статті: 27.03.2026

Дата прийняття статті: 17.04.2026

Дата публікації статті: 19.06.2026